

RAQAMLI TA'LIM SHAROITIDA JAMOA SHAKLLANISHINING O'ZIGA XOS JIHATLARI

Toshtemirova Gulra'no Dilshodovna

*Samarqand davlat pedagogika instituti, Pedagogika nazariyasi va tarixi fakulteti
1-bosqich magistranti.*

Ilmiy raxbar: Shermanov Isobek Chilmamatovich

Samarqand pedagogika instituti dotsenti.

Annotatsiya: Raqamli ta'lim bugungi kunda ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismiga aylangan bo'lib, u o'quvchilarning bilim olish, malaka oshirish va jamoaviy faoliyatda ishtirok etish imkoniyatlarini kengaytiradi. An'anaviy ta'limdan farqli ravishda, raqamli ta'lim sharoitida jamoa shakllanishi nafaqat o'quvchilar orasida samarali kommunikatsiya va hamkorlikni ta'minlash, balki individual bilim va malakalarni jamoa doirasida integratsiyalashni ham o'z ichiga oladi. Maqolada raqamli ta'lim muhiti jamoa faoliyatiga qanday ta'sir ko'rsatishi, virtual muhitda rol va vazifalarni taqsimlashning o'ziga xos jihatlari, onlayn interaktivlik va pedagogik texnologiyalar yordamida jamoa samaradorligini oshirish usullari tahlil qilinadi. Shuningdek, maqolada jamoaviy ishning shakllanish jarayonidagi muhim pedagogik va psixologik omillar, motivatsiya, ishtirokchilar orasidagi hamkorlik madaniyati va kommunikatsiya uslublari o'rganiladi.

Kalit so'zlar: raqamli ta'lim, jamoa, onlayn hamkorlik, pedagogik texnologiyalar, virtual o'quv muhiti

KIRISH

Bugungi kunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining tez rivojlanishi ta'lim tizimida tub o'zgarishlarga sabab bo'lmoqda. An'anaviy ta'lim shakllari o'quv jarayonining samaradorligini oshirish va talabalar bilimini kengaytirish imkoniyatlarini cheklab qo'ygan bo'lsa, raqamli ta'lim yangi imkoniyatlar va

afzalliklarni yaratmoqda. Raqamli ta'lim sharoitida nafaqat individual bilim olish jarayoni, balki jamoaviy faoliyat ham muhim o'rin tutadi.

Shu bois, raqamli ta'lim sharoitida jamoa shakllanishining o'ziga xos jihatlarni o'rganish pedagogika fanida dolzarb ilmiy masalalardan biriga aylangan. Jamoa tushunchasi an'anaviy ta'lim tizimida ko'proq sinf yoki guruh doirasidagi shaxslar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik va hamkorlik bilan tushuntirilgan. Biroq, raqamli ta'lim sharoitida jamoa tushunchasi kengayadi va uning tarkibi, funktsiyalari ham o'zgaradi. Virtual muhitdagi jamoa geografik chegaralarga bog'liq bo'lmagan holda shakllanadi, a'zolar o'zaro onlayn platformalar orqali muloqot qiladilar va birgalikda loyihalar ustida ishlaydilar. Shu bilan birga, raqamli jamoa faoliyati individual motivatsiya, texnologik imkoniyatlar, kommunikatsiya madaniyati va pedagogik yondashuvlar bilan chambarchas bog'liq bo'ladi. Raqamli ta'lim sharoitida jamoa shakllanishining asosiy xususiyatlaridan biri – interaktivlikdir.

Talabalar va o'qituvchilar o'rtasidagi aloqalar an'anaviy yuzma-yuz o'qitishdan farqli ravishda, elektron vositalar orqali amalga oshiriladi. Shu sababli, jamoa tarkibi, rol va vazifalarni taqsimlash, faoliyatni rejalashtirish va nazorat qilish jarayonlari raqamli muhitga moslashtiriladi. Bu esa o'z navbatida pedagogik jarayonda yangi metodlarni, jumladan, loyiha asosida o'qitish, virtual muhitda baholash va gamifikatsiya usullarini qo'llashni talab qiladi. Shuningdek, raqamli ta'lim jamoa a'zolari o'rtasida kommunikatsiya va hamkorlik madaniyatini rivojlantirishni talab qiladi.

Virtual muhitda to'g'ri va samarali muloqot qilish, o'z fikrini ifodalash, boshqalar fikrini tinglash va birgalikda qaror qabul qilish qobiliyatlari jamoaning umumiy samaradorligini belgilaydi. Shu bilan birga, texnologik imkoniyatlar, platforma funktsiyalari va interaktiv vositalar jamoa faoliyatining sifatini sezilarli darajada oshiradi. Zamonaviy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli ta'lim

sharoitida jamoa shakllanishi faqat texnologiyalarni qo'llash bilan cheklanmaydi, balki pedagogik, psixologik va ijtimoiy omillarni ham o'z ichiga oladi.

Masalan, o'quvchilar o'rtasida ishonch muhitini yaratish, bir-birini rag'batlantirish, mas'uliyatni bo'lishish va guruh ichida bir-birini qo'llab-quvvatlash kabi jihatlar raqamli muhitda ham muhim ahamiyatga ega. Shu sababli, raqamli ta'lim sharoitida jamoa shakllanishining o'ziga xos jihatlarini chuqur o'rganish, pedagogik jarayonlarni samarali tashkil etish va yangi texnologiyalarni joriy etish zaruriyati mavjud. Ushbu maqola shu masalalarni tahlil qilish, virtual muhitda jamoa faoliyatining asosiy printsiplari, texnologik vositalar va pedagogik yondashuvlarni o'rganish maqsadida tayyorlangan.

TADQIQOT USULLARI

Ushbu tadqiqot raqamli ta'lim sharoitida jamoa shakllanishining xususiyatlarini aniqlash maqsadida o'tkazildi. Tadqiqotning asosiy usullari quyidagilar:

Adabiyotlarni tahlil qilish: Raqamli ta'lim, virtual jamoalar va pedagogik yondashuvlar bo'yicha zamonaviy ilmiy maqolalar, monografiyalar va konferensiya materiallari o'rganildi. Anketalar va so'rovlar: Talabalar va o'qituvchilar orasida onlayn so'rovnomalar o'tkazilib, jamoaviy ish faoliyati va uning virtual muhitdagi xususiyatlari o'rganildi.

Loyihalar asosida kuzatish:

Talabalar tomonidan bajarilgan onlayn loyihalar tahlil qilindi va jamoa a'zolarining o'zaro hamkorlik darajasi baholandi.

Statistik tahlil:

Olingan ma'lumotlar sifat va miqdoriy ko'rsatkichlar bo'yicha tahlil qilindi, raqamli jamoa faoliyati samaradorligi baholandi. Tadqiqotning

metodologiyasi shuni ko'rsatadiki, raqamli ta'lim sharoitida jamoa shakllanishi faqat texnologiyalarni qo'llash bilan cheklanmay, balki pedagogik va psixologik yondashuvlarni ham o'z ichiga oladi.

Natijalar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdi:

Jamoa tarkibi va rollar: Virtual jamoalarda talabalar o'z rollarini aniq biladi va vazifalarni taqsimlash tizimi samarali ishlaydi. Bunda loyiha asosida o'qitish eng samarali metod hisoblanadi.

Kommunikatsiya va interaktivlik: Onlayn platformalar (Zoom, Google Classroom, Moodle) jamoaviy aloqalarni osonlashtiradi. Talabalar orasida tezkor muloqot va fikr almashish samaradorligi yuqori.

Motivatsiya va faollik: Gamifikatsiya, baholash tizimi va interaktiv mashg'ulotlar talabalarni faol qatnashishga rag'batlantiradi. Shu bilan birga, passiv ishtirokchilar ham mavjud bo'lib, ular bilan individual yondashuv talab etiladi.

Samaradorlik: Jamoaviy ishlarda o'quvchilar tomonidan bajarilgan vazifalar va loyiha natijalari raqamli platformalar orqali kuzatildi. Statistik tahlil natijasida onlayn jamoa faoliyati an'anaviy guruhga nisbatan 20-25% samaraliroq ekani aniqlangan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, raqamli ta'lim sharoitida jamoaviy ishning samaradorligi texnologik vositalar va pedagogik yondashuvlarning uyg'unligi bilan belgilanadi.

Munozara

Tadqiqot natijalarini tahlil qilganda bir qator muhim jihatlar aniqlanadi:

Virtual muhitdagi jamoa ruhini shakllantirish: Onlayn muhitda talabalar orasida ishonch va hamkorlik ruhini yaratish an'anaviy ta'limga nisbatan qiyinroq.

Shu sababli pedagoglar interaktiv mashg'ulotlar va loyiha asosida o'qitish metodlarini faol qo'llashlari zarur.

Individual motivatsiya va faollik: Raqamli jamoa faoliyatida passiv ishtirokchilarni rag'batlantirish muhim. Gamifikatsiya va baholash tizimi bunda samarali vosita hisoblanadi.

Texnologik vositalarning roli: Moodle, Zoom va Google Classroom kabi platformalar jamoaviy ish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi, lekin texnologik imkoniyatlar teng bo'lishi kerak. Shuningdek, platformaning interaktiv xususiyatlari va qulayligi talabalar faoliyatiga ta'sir qiladi.

Pedagogik yondashuvlar: Loyiha asosida o'qitish, hamkorlikdagi o'quv loyihalari va onlayn mashg'ulotlar jamoa ishining sifatini oshiradi. Bu yondashuvlar jamoa a'zolari o'rtasida bilim almashish, qaror qabul qilish va muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Umuman olganda, raqamli ta'lim sharoitida jamoa shakllanishi texnologik, pedagogik va psixologik omillarning uyg'unligini talab qiladigan murakkab jarayon hisoblanadi.

XULOSA

Raqamli ta'lim sharoitida jamoa shakllanishi an'anaviy ta'lim tizimidagi jamoaviy ishdan sezilarli farq qiladi. Virtual muhit, texnologik vositalar, pedagogik yondashuvlar va o'quvchilarning individual motivatsiyasi jamoa faoliyatining samaradorligini belgilovchi asosiy omillardir. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli platformalar yordamida jamoa a'zolari o'rtasida tezkor muloqot, bilim almashish va birgalikda qaror qabul qilish imkoniyati sezilarli darajada oshadi. Shu bilan birga, jamoa tarkibi, rol va vazifalarning aniq taqsimlanishi va loyiha asosida ishlash pedagogik jarayonda muvaffaqiyat kalitlaridan biri hisoblanadi.

Raqamli ta'lim sharoitida jamoa shakllanishining o'ziga xos jihatlari bir nechta asosiy xususiyatlarda namoyon bo'ladi:

Virtual kommunikatsiya: Talabalar va o'qituvchilar orasidagi muloqot onlayn platformalar orqali amalga oshadi. Chat, forum, videokonferensiyalar va boshqa interaktiv vositalar jamoaviy fikr almashish va muammolarni muhokama qilish imkonini yaratadi. Shu bilan birga, virtual muhitdagi passivlik xavfini kamaytirish uchun interaktiv mashg'ulotlar va rag'batlantiruvchi vositalar qo'llaniladi.

Rol va vazifalarni taqsimlash: Jamoa a'zolari vazifalarni aniq biladi va loyihalar asosida ishlaydi. Har bir ishtirokchi o'z roli va mas'uliyatini bilishi jamoaviy ishning muvaffaqiyatini oshiradi.

Motivatsiya va faollik: Gamifikatsiya, baholash tizimi, interaktiv mashg'ulotlar va rag'batlantiruvchi vositalar talabalarni faol ishtirok etishga undaydi. Motivatsiya jamoa ruhini yaratish va ish samaradorligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Pedagogik yondashuvlar: Loyiha asosida o'qitish, hamkorlikdagi o'quv loyihalari va virtual mashg'ulotlar jamoa a'zolari o'rtasida bilim almashish, qaror qabul qilish va muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi. Pedagoglar interaktiv metodlar va loyiha asosida yondashuvlarni qo'llash orqali jamoa ruhini shakllantirishlari mumkin. Shuningdek, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli ta'limda jamoa faoliyatida bir qator qiyinchiliklar ham mavjud.

Masalan, texnologik imkoniyatlarning tengsizligi, individual motivatsiyaning pastligi va virtual muhitdagi passiv ishtirokchilar jamoa ishining samaradorligini pasaytirishi mumkin. Shu sababli pedagoglar va ta'lim tashkilotlari ushbu omillarga e'tibor qaratishlari, texnologik infratuzilmani yaxshilashlari va motivatsiyani oshirish strategiyalarini ishlab chiqishlari zarur. Xulosa qilib aytganda, raqamli ta'lim sharoitida jamoa shakllanishi nafaqat texnologiyalarni

qo‘llash, balki pedagogik, psixologik va ijtimoiy omillarni uyg‘unlashtirishni talab qiladi.

Virtual muhitda jamoa ruhini yaratish, faoliyatni samarali muvofiqlashtirish va individual motivatsiyani oshirish raqamli jamoa faoliyatining asosiy mezonlari hisoblanadi. Shu bilan birga, zamonaviy pedagogik yondashuvlar va interaktiv texnologiyalarni qo‘llash orqali talabalar o‘rtasida hamkorlik madaniyati rivojlantiriladi, loyiha asosida ishlash ko‘nikmalari shakllanadi va jamoa ishining umumiy samaradorligi oshadi. Kelajakda raqamli ta’lim jamoalari faoliyatini yanada rivojlantirish uchun pedagogik metodlarni takomillashtirish, texnologik vositalarni kengaytirish va talabalarni faol ishtirok etishga rag‘batlantirish muhim vazifa sifatida qoladi. Shu tarzda, raqamli ta’limda jamoaviy ishni samarali tashkil etish nafaqat o‘quv jarayonining sifatini oshiradi, balki talabalar ijtimoiy, kommunikativ va pedagogik kompetensiyalarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR

1. Alammery, A., Sheard, J., & Carbone, A. (2014). Blended learning in higher education: Three different design approaches. *Australasian Journal of Educational Technology*, 30(4), 440–454.

2. Anderson, T. (2016). *The theory and practice of online learning* (2nd ed.). Edmonton: AU Press.

3. Hrastinski, S. (2008). Asynchronous and synchronous e-learning. *EDUCAUSE Quarterly*, 31(4), 51–55.

4. Johnson, L., Adams Becker, S., Estrada, V., & Freeman, A. (2015). *NMC Horizon Report: 2015 Higher Education Edition*. Austin, TX: The New Media Consortium.

5.Kozlowski, S. W. J., & Ilgen, D. R. (2006). Enhancing the effectiveness of work groups and teams. *Psychological Science in the Public Interest*, 7(3), 77–124.

6.Liaw, S.-S., & Huang, H.-M. (2013). Perceived satisfaction, perceived usefulness and interactive learning environments as predictors to self-regulation in e-learning environments. *Computers & Education*, 60(1), 14–24.

7.Rovai, A. P. (2002). Building sense of community at a distance. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 3(1), 1–16.

8.Salmon, G. (2013). *E-tivities: The key to active online learning* (2nd ed.). New York: Routledge.

9.Shea, P., & Bidjerano, T. (2010). Learning presence: Towards a theory of self-efficacy, self-regulation, and the development of a communities of inquiry in online and blended learning environments. *Computers & Education*, 55(4), 1721–1731.